

Bos t'Ename Nieuwsflits

Extra nieuwsflits

Augustus 2014

Primeur voor Vlaanderen!!!

Beste werkgroepleden. Hier volgt een primeur voor Vlaanderen om U tegen te zeggen. In Bos t'Ename werd voor de allereerste keer in Vlaanderen *paarse wespenorchis* ontdekt!

Er wordt in Vlaanderen wel eens meer een nieuwe plantensoort ontdekt, maar dan gaat het meestal om soorten die hier door menselijk toedoen terecht komen buiten hun originele verspreidingsgebied. Recent werd in het natuurreservaat Bos t'Ename bij Oudenaarde (Natuurpunt en ANB) paarse wespenorchis (*Epipactis purpurata*) ontdekt, en dat is toch een ander verhaal. Het verspreidingsgebied van deze soort loopt van Zuid-Engeland tot Zuid-Denemarken en Litouwen, en van Noord-Spanje tot Midden-Italië, Roemenië en Oekraïne. De soort is er bijna overal zeldzaam en komt er slechts plaatselijk voor. In Vlaanderen (en Nederland) was ze nog nooit aangetroffen, hoewel onze regio in principe van dit ruime, exclusief Europese areaal deel uitmaakt. De dichtstbijzijnde al wat oudere vindplaatsen bevinden zich in de Viroinvlei in Wallonië en in Noord-Frankrijk (Clairmarais en Lens). In 2004 is de soort ook ontdekt in Waals-Brabant.

© Daan Stemgee

Deze prachtige orchidee lijkt enigszins op de populair gekweekte 'Cymbidium', maar de bloemen zijn wel tien keer kleiner. Het is een soort van behoorlijk donkere bossen op klei of leem, op vrij zure tot kalkrijke bodems, veelal te vinden onder beuk of haagbeuk. In het Bos t'Ename werden twee populaties van elk ongeveer 50 exemplaren ontdekt op een dikke km van mekaar. Beide standplaatsen zijn gelijkaardig: vrij donker bos op een zuidwesthelling, op tertiaire klei die nauwelijks bedekt is door zandleem. Haagbeuk is dominant in de voormalige tanende

hakhoutlaag en staat onder een boomlaag die vooral uit Canadapopulieren bestaat.

De bosbodem is schaars begroeid, o.a. met Klimop en bosbingelkruid, soorten die ook in de literatuur worden vermeld. Er komt ook vrij veel brede wespenorchis voor die een paar weken vroeger bloeit dan de paarse wespenorchis. Beide soorten lijken slechts oppervlakkig op elkaar. De stengel en de bladeren zijn vooral in het begin duidelijk paars en de bladeren zijn veel smaller en een stuk kleiner dan die van de brede wespenorchis. De paarse wespenorchis bloeit in augustus met matte, pistachegroen-kleurige en een beetje roze aanlopende bloemen. De stengel en de bladeren zijn dan beduidend groener geworden.

De soort staat ongetwijfeld al langer dan vandaag in het Bos t'Ename. Ze werd er reeds aangetroffen in 1997 maar de determinatie was toen onzeker omdat de planten in juli nog niet in bloei stonden, en eind augustus (na de vakantie van de waarnemers) alweer uitgebloeid waren. Het aantal bloeistengels van paarse wespenorchis kan variëren: er komen zowel eenstengelige als meerstengelige individuen voor. Engelse onderzoekers nemen aan dat de vorming van meerdere bloeistengels slechts een dertigtal jaar na de vestiging optreedt. In één van beide populaties in Ename komen reeds relatief veel meerstengelige individuen voor. In de andere werd tot hertoe slechts één meerstengelig exemplaar aangetroffen en bestaat de populatie voor de rest uit solitaire planten. Dit zou er kunnen op wijzen dat de vestiging op die plaats van recentere datum is.

Blijft de vraag of deze Vlaamse vindplaats uniek is dan wel of de soort over het hoofd wordt gezien. Veel plantenkenner gaan er bij het zien van een wespenorchis waarschijnlijk gemakshalve van uit dat het de veel voorkomende brede wespenorchis betreft. Dit is meteen een oproep om er tijdens de rest van augustus en begin september naar uit te kijken, zeker in andere Vlaamse Ardennen bossen. Het is wel goed uitkijken geblazen want vooral de nog niet bloeiende exemplaren van de paarse wespenorchis vallen zeer weinig op in vergelijking met de brede. Zoals haar naam aangeeft, wordt de paarse wespenorchis bestoven door wespen (zie ook de foto's uit het Bos t'Ename). Hij is in België integraal beschermd (zowel boven- als ondergrondse delen). In Wallonië staat de soort als 'bedreigd' op de Rode Lijst.

Julie krijgen dit bericht als primeur!
De stuurgroep.